

Analýza trhu práce v okrese Frýdek – Místek po roce 1989

Bc. David Grochol

1 Úvod

V této seminární práci se budu zabývat analýzou trhu práce v okrese Frýdek – Místek. Prvně popíšu situaci před rokem 1989 a v devadesátých letech, kdy došlo k transformaci ekonomiky, což se výrazně projevilo na zaměstnanosti jednotlivých firem, poté zhodnotím situaci ve 21. století. Zaměřím se také na průmyslovou výrobu, která má v okrese Frýdek – Místek dlouhodobou tradici, a její vliv na zaměstnanost.

2 Charakteristika území

Okres Frýdek – Místek se nachází v nejuvýchodnější části České republiky a patří do Moravskoslezského kraje. Jakožto nejuvýchodnější okres sousedí na severovýchodě s Polskem a na jihovýchodě se Slovenskou republikou. S rozlohou 1208 km² je po Bruntále druhým největším v kraji. Počet obyvatel mírně přesahuje 210 tisíc, což dělá z okresu Frýdek – Místek třetí nejlidnatější okres v kraji a pátý nejlidnatější v České republice. Povrch je velmi hornatý, nachází se zde Moravskoslezské Beskydy, Slezské Beskydy a Jablunkovské mezihoří. Nejzalesněnější jsou především údolí v povodí řek Olše a Ostravice. Lesy zaujímají více jak polovinu okresu, což řadí okres Frýdek – Místek mezi nejzalesněnější v České republice. Po stránce produkce dřeva patří beskydské lesy k nejproduktivnějším oblastem. Hospodářství a zaměstnanost okresu, jeho ekonomický potenciál a současná struktura je silně ovlivněna předchozím dlouhodobým historickým vývojem. Okres měl vždy zemědělsko - průmyslový charakter s převládajícím podílem průmyslu. Avšak listopadové události roku 1989 nastartovaly řadu důležitých změn. Přechod k tržní ekonomice vyvolal změny především v odvětvové struktuře hospodářství. To vše mělo výrazný vliv na průmyslovou výrobu v okrese. Došlo především ke snížení počtu pracovníků v průmyslových podnicích. Naopak začalo přibývat pracujících v terciárním sektoru. Nadále však průmysl hraje nejdůležitější roli v okrese Frýdek – Místek (ČSÚ, 2013).

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU FRÝDEK-MÍSTEK - STAV K 1.1.2008

Obr. 1: Administrativní rozdělení okresu Frýdek – Místek v roce 2008

(Zdroj: Okres Frýdek-Místek, ČSÚ)

3 Analýza trhu práce v okrese Frýdek – Místek před rokem 2000

3.1 Situace na trhu práce před rokem 1989

Pojem nezaměstnanost za minulého režimu skoro neexistovala. Každý schopný jedinec musel pracovat, což se negativně projevilo v nízké výkonnosti zaměstnanců, stejně tak jako v nízké efektivnosti využívání pracovní síly. Kvůli výše zmíněným důvodům byla dosahovaná produktivita práce velmi nízká. Situace na trhu práce se tak v roce 1989 vyznačovala plnou zaměstnaností, absencí otevřené nezaměstnanosti a převažující poptávkou po pracovní síle nad její nabídkou (KOTÝNKOVÁ, 2006).

Okres Frýdek – Místek byl před rokem 1989 nadprůměrným hospodářským komplexem (ve srovnání s celkovou úrovní ekonomického rozvoje v ČR). Největší zásluhu na tom měla především průmyslová výroba, kde se okres Frýdek – Místek z hlediska zaměstnanosti, hodnoty výroby a produktivity práce dlouhodobě řadil na přední místo v republice. Kvůli hornatému terénu a tedy ne úplně dobrým podmínkám pro pěstování, si zemědělství udržovalo průměrný standart především v živočišné výrobě. Nejdůležitějším odvětvím však před rokem 1989 byl těžký průmysl, exportně orientovaný na rozsáhlé trhy bývalého RVHP (ŠKROB, 1998). Díky přírodním podmínkám a historickému vývoji, byl pro Frýdek – Místek klíčový především těžební průmysl s bohatými ložisky černého uhlí, zasahující od Ostravy až po Beskydy a Polsko. Právě díky těžbě černého uhlí se zde mohl

mohutně vyvinout hutnický a na něj navazující strojírenský průmysl - Třinecké železářny, Válcovny plechu, Mostárna (ŽILAVÁ, 2011).

Tab. 1: Struktura zaměstnanosti v odvětvích národního hospodářství v okrese Frýdek – Místek a České republice v roce 1989

odvětví	okres Frýdek-Místek		Česká republika	
	abs.	%	abs.	%
1. sektor	9 777	9,8	685 271	13,1
z toho zemědělství	6 837	6,8	595 984	11,4
2. sektor	60 796	60,9	2 525 240	48,2
z toho průmysl	55 688	55,8	2 060 739	39,4
paliv a energetiky	13 574	13,6	262 448	5,0
hutnický	24 212	24,2	145 733	2,8
chemický	153	0,2	118 971	2,3
strojírenský	3 800	3,8	601 907	11,5
elektrotechnický	2 190	2,2	140 881	2,7
dřevozpracující, papírenský a polygraf.	2 870	2,9	122 779	2,3
kovodělný	2 574	2,6	112 622	2,2
skla, keramiky a porcelánu	0,0	0,0	73 880	1,4
textilní, oděvní a kožedělný	3 916	3,9	278 095	5,3
potravinářský	1 351	1,4	144 959	2,8
ostatní	583	0,6	58 464	1,1
z toho stavebnictví	5 108	5,1	464 501	8,9
3. sektor	29 298	29,3	2 026 397	38,7
z toho doprava a spoje	4 149	4,2	379 919	7,3
obchod	8 391	8,4	506 659	9,7
výzkum a vývoj	776	0,8	59 012	1,1
zdravotnictví a soc. péče	4 831	4,8	279 113	5,3
peněžnictví a pojišťovnictví	281	0,3	25 950	0,5
školství a kultura	6 052	6,1	393 975	7,5
celkem	99 871	100	5 236 908	100

Zdroj: Žilavá 2011, vlastní úpravy

Z tab. 1 je patrné, že zaměstnanost v roce 1989 byla v okrese Frýdek – Místek a v celé České republice nejvyšší v sekundárním sektoru národního hospodářství. V České republice pracovalo v průmyslu a stavebnictví 48,2 % ekonomicky aktivních obyvatel, v okrese Frýdek – Místek dokonce 60,9 %. Jak už jsem výše zmínil, tak je to dáno především historickým vývojem. Podíváme-li se na terciér, tak v okrese Frýdek – Místek zaměstnával pouze necelých 30 % ekonomicky aktivních obyvatel, zbytek 9,8 % připadl na primér. V porovnání s českou republikou jsou tak hodnoty zaměstnanosti v prvním a třetím sektoru velmi pod průměrem. Nejvyšší zaměstnanost podle odvětví v okrese Frýdek – Místek připadala na hutnický průmysl (konkrétně 24 tisíc obyvatel). Třinecké železářny a další podniky, tak zaměstnávaly skoro čtvrtinu ekonomicky aktivních obyvatel okresu, naopak v celé České republice byla zaměstnanost v hutnictví pouhých 2,8 %. Dalším významným odvětvím byl průmysl paliv a energetiky (13,6 %), textilní průmysl (3,9 %) a strojírenský průmysl (3,8 %). Právě textilní a strojírenský průmysl, byl nejvýznamnějším odvětvím z hlediska zaměstnanosti v celé České republice. Především pak strojírenství zaměstnávalo více jak desetinu ekonomicky aktivních obyvatel. Podíváme-li se na terciér, tak zaměstnanost v jednotlivých odvětvích v okrese Frýdek – Místek je vždy o něco nižší, než jsou celorepublikové průměry, ale až na pár výjimek (doprava a spoje) nejsou výraznější rozdíl v zaměstnanosti.

Tab. 2: Deset největších průmyslových podniků podle počtu zaměstnanců v okrese Frýdek – Místek v roce 1989

závod	obec	obor činnosti	počet pracovníků
Třinecké železářny	Třinec	hutnický průmysl	18637
OKD - Důl Staříč	Staříč	těžební průmysl	5489
Válcovny plechu	Frýdek-Místek	hutnický průmysl	4479
Slezan	Frýdek-Místek	textilní průmysl	3450
OKD - Důl Paskov	Paskov	těžební průmysl	3446
Ostroj	Frýdlant n. Ostr.	strojírenský průmysl	1867
Tesla	Třinec	elektrotech. průmysl	1630
Severomoravská celulóžka	Paskov	papírenský průmysl	1506
VŽKG Ostrava	Frýdek-Místek	kovozpracující průmysl	1452
Norma	Frýdlant n. Ostr.	kovozpracující průmysl	1185

Zdroj: Vašková 1995, vlastní úpravy

Vzmemme-li přímo průmyslové podniky, tak největším zaměstnavatel v okrese před rokem 1990 byly samozřejmě Třinecké železářny. Počet pracovníků zde přesahoval 18 000. Společně s třetím největším průmyslovým podnikem Válcovny Frýdek, které zaměstnávaly 4,5 tisíce pracovníků, tak hutnický průmysl v okrese jasně dominoval. Dalším obrovským komplexem v průmyslu byl státní podnik Ostravsko – karvinské doly. Díky obrovským zásobám černého uhlí, pracovalo na dole Staříč a Paskov v roce 1989 necelých 9 000 pracovníků. Důl Staříč, tak byl druhým největším podnikem z hlediska počtu zaměstnanců v okrese Frýdek – Místek. I když Ostravsko – karvinské doly byly významným zaměstnavatelem na Frýdecko – Místecku, tak nejvýznamnější těžba se spíše odehrávala v sousedním okrese Karviná. Posledním velkým zaměstnavatelem s více jak 3 tisíce zaměstnanci, byla textilka Slezan, s hlavním sídlem ve Frýdku – Místku.

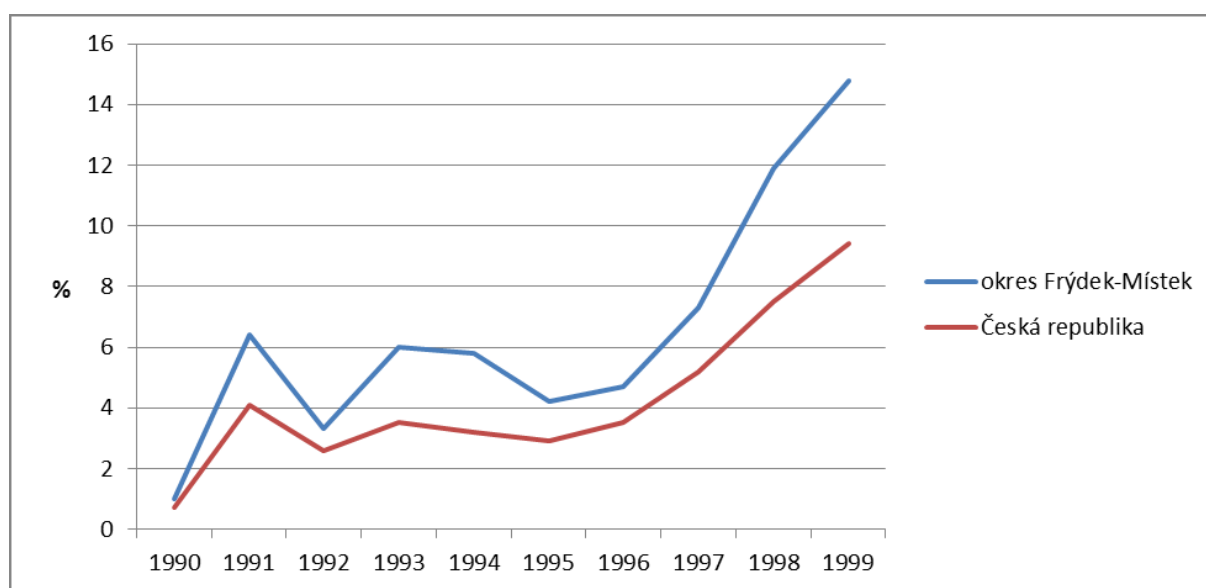
3.2 Situace na trhu práce v devadesátých letech

Listopadové události roku 1989 nastartovaly v naší republice řadu důležitých politických a ekonomických přeměn. Především přechod z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Přechod k tržnímu systému vyvolal rozsáhlé změny ve všech sektorech národního hospodářství, zvláště výrazný dopad měl na průmyslovou výrobu. V důsledku nastoupených změn se proměnila odvětvová skladba a došlo ke snížení objemu výroby a počtu pracovníků (TOUŠEK, VANČURA, 1996). Velmi důležitým momentem byla také liberalizace obchodu počátkem devadesátých let, což znamenalo otevření ekonomiky světovým trhům. Došlo však k poklesu výkonnosti ekonomiky, jehož příčinou byla nedostatečná konkurenceschopnost. Právě pokles výkonnosti se projevil na zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích. Na trhu práce tak začalo docházet k postupnému poklesu zaměstnanosti a k zvyšování nezaměstnanosti (KOTÝNKOVÁ, 2006). Dalšími typickými procesy byly restrukturalizace a privatizace podniků. Privatizace umožnila převod veřejného majetku do soukromého vlastnictví. Restrukturalizace zas zvýšit výkonnost jednotlivých podniků, což vedlo k větší konkurenceschopnosti na domácím trhu. Zvýšení objemu výroby však mělo za následek pokles pracujících v jednotlivých podnicích.

Tab. 3: Jednotlivé charakteristiky trhu práce v okrese Frýdek – Místek a ČR v letech 1990 - 1999

rok	okres Frýdek-Místek				Česká republika			
	uchazeči	volná místa	MN (%)	Uch/VPM	uchazeči	volná místa	MN (%)	Uch/VPM
1990	2 203	9 751	1,0	0,2	39 329	57 616	0,7	1,7
1991	12 660	1 202	6,4	10,5	221 749	48 402	4,1	4,6
1992	11 404	754	3,3	15,1	134 788	79 402	2,6	1,7
1993	14 078	485	6,0	29,0	185 216	53 938	3,5	3,4
1994	13 226	651	5,8	20,3	166 480	75 936	3,2	2,2
1995	12 479	1 020	4,2	12,2	153 041	88 047	2,9	1,7
1996	13 148	1 242	4,7	10,6	186 339	83 976	3,5	2,2
1997	16 290	968	7,3	16,8	268 902	62 284	5,2	4,3
1998	18 246	340	11,9	53,7	386 918	37 641	7,5	10,3
1999	19 449	329	14,8	59,1	487 623	35 117	9,4	13,9

Zdroje: Žilavá 2011, vlastní úpravy

Obr. 2: Míra nezaměstnanosti v letech 1990 až 1999 v okrese Frýdek – Místek a v České republice (zdroj: Žilavá 2011, vlastní úpravy)

Transformace ekonomiky se tak výrazně projevila na trhu práce v okrese Frýdek – Místek. V roce 1990 míra dlouhodobé nezaměstnanosti dosahovala dnes nereálné hodnoty jednoho procenta a 0,2 počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo. Bohužel následující rok se míra nezaměstnanosti vyšplhala na kdysi těžko představitelnou hodnotu 6,4 %, tento nárůst je typický také pro ostatní okresy České republiky. Hlavní příčinou byl přechod k tržnímu systému, kdy průmyslové podniky ztratily tradiční odbytiště v zemích východního bloku a nedokázali se dobře přizpůsobit na nové trhy. Závody tak začaly mít problém s odběrem svých výrobků, proto omezovaly výrobu a snižovaly počty pracovníků. V období 1992 až 1996 se míra nezaměstnanosti v okrese Frýdek – Místek pohybovala mezi 3 až 6 %. Ačkoli se situace na trhu práce jevila ustálená, faktem zůstává, že nedošlo k dostatečné restrukturalizaci průmyslu a adekvátní transformaci ekonomiky z hlediska připravenosti reagovat na nároky nového systému (ŽILAVÁ, 2011). Tato situace se nakonec naplno projevila v následujícím roce, kdy začala míra nezaměstnanosti rapidně stoupat a v roce 1999 v okrese Frýdek – Místek dosáhla 14,8 %. V tomto roce byl také nejvyšší počet uchazečů na jedno volné pracovní místo a to 59,1.

Podíváme-li se na obr. 2, tak vývoj obou křivek je v podstatě totožný, až na to že v případě Frýdku – Místku byly hodnoty míry nezaměstnanosti v devadesátých letech vždy vyšší, což je dáno silnou orientací okresu na průmysl.

Právě velké průmyslové podniky v průběhu devadesátých let propustily mnoho pracovníků. Především pak státní podnik OKD, který se v důsledku nedostatečných investic do rozvoje ocitl na počátku devadesátých let v tíživé ekonomické situaci. Podnik OKD tak byl bez likvidace zrušen a 1. ledna 1991 byla zřízena akciová společnost Ostravsko – karvinské doly OKD, která následně zahájila proces restrukturalizace. Zásadními kroky v restrukturalizaci podniku byly rychlý útlum ostravských dolů, následné snižování stavu pracovníků a postupná privatizace podniků, v devadesátých letech tak skončila těžba ve 14 dobývacích prostorech (OKD, 2013). Třinecké železárny také prošly po roce 1989 restrukturalizací a privatizací, kdy byly v roce 1996 zcela odstátněny a jejich majoritním vlastníkem se stala akciová společnost Moravia Steel. To se však negativně projevilo na počtu pracovníků, z 19 367 zaměstnanců v roce 1990 jich na konci roku 1999 bylo o více jak polovinu méně (9 276) a počítalo se s dalším propouštěním (TRZ, 2013).

Tab. 4: Podíl počtu zaměstnaných [%] v odvětvích národního hospodářství v okrese Frýdek – Místek, a České republice v roce 1995 a 1999

odvětví	1995		1999	
	okres Frýdek-Místek	ČR	okres Frýdek-Místek	ČR
zemědělství a lesnictví	4,55	6,12	4,33	5,50
průmysl	47,17	33,16	42,47	32,66
stavebnictví	7,60	8,81	5,65	6,06
služby	40,89	51,91	47,55	55,78

Zdroj: Okresy České republiky 1996 a 1999, ČSÚ

Po roce 1989 se také změnila zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství. Především pokles zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví na úkor služeb. V okrese Frýdek - Místek v roce 1989 2. sektor národního hospodářství zaměstnával skoro 61 % pracovníků, do deseti let tato hodnota poklesla na 48 %. Naopak zaměstnanost ve službách stoupla z 29 % na 48 % v roce 1999. Ke zvýšení zaměstnanosti v terciéru, také dopomohl fakt, že kdysi byly některé služby poskytovány v rámci podniku, po transformaci se z nich však staly samostatné organizační jednotky poskytující služby (KOTÝNKOVÁ, 2006).

4 Analýza trhu práce v okrese Frýdek – Místek po roce 2000

4.1 Míra nezaměstnanosti a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo

Mírů nezaměstnanosti jsme počítali, podle staré metodiky kvůli srovnání s hodnotami před rokem 2004, takže byli do ní započítáni všichni uchazeči o zaměstnání, ne pouze dosažitelní. Po roce 1999 se míra nezaměstnanosti nadále zvyšovala, až do roku 2004, kdy v okrese Frýdek – Místek dosáhla maxima a to na hodnotě 15,1 %. V Moravskoslezském kraji a v České republice bylo dosaženo maxima o rok dříve. Jak se zvedala míra nezaměstnanosti, tak s tím zároveň rostl i počet uchazečů na jedno volné pracovní místo. V roce 2004 bylo uchazečů 52,2. Opět v Moravskoslezském kraji i České republice byli nejvyšší hodnoty dosaženy o rok dříve, v kraji 44,2, v republice 13,5. Až na

začátku roku 2005 došlo v okrese Frýdek - Místek k obratu situace a míra nezaměstnanosti začala prudce klesat. V České republice tento proces začal probíhat už v průběhu roku 2003. Česká ekonomika se konečně z toho propadu, který začal na počátku roku 1996, vzpamatovala a příznivý vliv to mělo především na trh práce. Firmy dostávaly čím dál tím víc zakázek, a přibírali nové zaměstnance. Také se začaly stavět nové průmyslové zóny, s podporou zahraničního kapitálu. Příznivá situace trvala do konce roku 2008, kdy míra nezaměstnanosti v okrese Frýdek – Místek poprvé po roce 1989 klesla na celorepublikový průměr a byla nejnižší za posledních deset let. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo byl srovnatelný s hodnotami první poloviny 90. let. Bohužel po vypuknutí světové finanční a hospodářské krize v roce 2008, a následným poklesem HDP České republiky, se nezaměstnanost do konce roku 2010 opět zvyšovala. Rok 2010 však už je spojen s oživením situace na trhu práce a pomalým dozníváním ekonomické krize. V roce 2011 se příznivá situace projevila i na nezaměstnanosti, která opět poklesla. V okrese Frýdek – Místek dokonce klesla pod celorepublikový průměr. Do budoucna se tedy očekává další pokles míry nezaměstnanosti a s tím spojený i pokles uchazečů na jedno volné pracovní místo.

Tab. 5: Míra nezaměstnanosti a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice v letech 2000 až 2011 vždy k 31.12.

rok	okres F-M		MS kraj		ČR	
	MN [%]	Uch/VPM	MN [%]	Uch/VPM	MN [%]	Uch/VPM
2000	14,1	25,9	15,1	31,8	8,8	8,8
2001	13,8	33,5	15,1	36,7	8,9	8,9
2002	14,4	32,7	15,9	44,0	9,8	12,7
2003	15,0	35,8	16,8	44,2	10,3	13,5
2004	15,1	52,2	16,6	39,4	10,1	10,6
2005	12,8	20,9	15,1	29,2	9,4	9,8
2006	11,1	12,9	13,4	10,8	8,2	4,8
2007	8,4	6,2	10,3	6,2	6,4	2,5
2008	6,3	4,8	9,0	6,5	6,3	3,7
2009	10,1	16,2	12,5	29,2	9,4	17,4
2010	10,1	26,2	13,0	26,0	9,8	18,2
2011	8,7	18,8	11,8	18,0	8,9	14,2

Zdroj: Měsíční statistika nezaměstnanosti 2000-2011, Integrovaný portál MPSV

Míra nezaměstnanosti na Frýdecko – místecku ve 21. století byla za celou sledovanou dobu nižší než průměr moravskoslezského kraje a zároveň nejnižší ze všech okresů. Největší zásluhu na tom má především ORP Třinec, které díky velkému množství velkých firem přímo v městě Třinci a blízkému okolí, zaměstnává velkou část okresu. Dojíždí zde také lidé z vedlejšího okresu Karviná, především z města Český Těšín a přilehlých obcí, která už tak má nejvyšší míru nezaměstnanosti ze všech okresu Moravskoslezského kraje. ORP Frýdek – Místek si zase za celé sledované období drží nejnižší počet uchazečů na jedno volné pracovní místo. Frýdek – Místek, jakožto okresní a zároveň největší město, nabízí uplatnění především v oblasti služeb. V roce 2008 ORP dopomohlo také zprovoznění průmyslové zóny Nošovice, kde působí největší zahraniční investor moravskoslezského kraje společnost Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. spolu s dalšími zahraničními investory z automobilového průmyslu. V roce 2011 bylo v zóně zaměstnáno přes 4800 osob. Budoucnost této zóny se bude odvíjet především od vývoje na světových trzích (ÚP, 2011).

Obr. 3: Míra nezaměstnanosti v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice v letech 2000 – 2011 vždy k 31.12.

(Zdroj: Měsíční statistika nezaměstnanosti 2000-2011, Integrovaný portál MPSV)

Tab. 6: Míra nezaměstnanosti a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo ve všech ORP okresu Frýdek – Místek v letech 2000 až 2011

rok	ORP Frýdek-Místek		ORP Frýdlant nad Ostravicí		ORP Jablunkov		ORP Třinec	
	MN [%]	Uch/VPM	MN [%]	Uch/VPM	MN [%]	Uch/VPM	MN [%]	Uch/VPM
2000	14,6	-	13,6	-	12,6	-	12,9	-
2001	13,9	28,5	12,1	24,5	13,4	34,0	13,1	50,3
2002	14,9	21,1	13,4	82,6	16,5	66,0	14,6	66,4
2003	15,6	23,1	14,6	170,8	16,1	88,3	14,9	61,3
2004	15,6	54,5	14,6	37,5	17,0	103,8	15,2	58,2
2005	13,1	14,6	12,4	19,6	12,8	108,6	12,3	56,6
2006	11,1	9,7	11,1	10,2	12,1	54,8	10,6	16,3
2007	8,3	5,3	8,5	7,0	8,9	18,5	8,1	6,2
2008	6,4	4,4	6,6	3,0	6,4	16,3	5,7	5,9
2009	11,3	14,1	11,7	25,9	8,7	25,9	8,3	16,9
2010	11,1	22,3	10,8	46,9	7,8	35,6	8,0	30,8
2011	9,4	15,5	9,8	14,4	7,2	55,9	6,9	32,7

Zdroj: Časové řady, ČSÚ

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti, tedy počet nezaměstnaných déle než rok, nemá až tak velkou vypovídací schopnost, ale jedná se určitě o jednu z metod analýzy trhu práce. Stejně jako u míry nezaměstnanosti, tak také dlouhodobá míra nezaměstnanosti postupně klesá po roce 2004. Po roce 2008 však dochází k obratu a počet nezaměstnaných déle jak rok do konce sledovaného období

přibývá. V roce 2011 měla v okrese Frýdek – Místek hodnotu 2,8 %, od roku 2009 se drží pod celorepublikovým průměrem.

Tab. 7: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti a průměrná délka evidence ve dnech v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice v letech 2002 až 2011 vždy k 31.12.

rok	okres F-M		MS kraj		ČR	
	MDN [%]	průměrná délka evid. ve dnech	MDN [%]	průměrná délka evid. ve dnech	MDN [%]	průměrná délka evid. ve dnech
2002	5,8	487	7,4	609	3,6	484
2003	6,6	540	8,3	666	4,1	530
2004	6,7	579	8,2	716	4,1	567
2005	5,7	628	7,8	790	3,9	610
2006	4,7	657	6,8	846	3,4	649
2007	3,2	681	5,1	907	2,5	659
2008	1,8	605	3,6	815	1,8	539
2009	2,0	434	3,8	605	2,2	413
2010	2,5	435	4,4	595	2,6	417
2011	2,8	534	5,0	689	3,2	508

Zdroj: Měsíční a čtvrtletní statistika nezaměstnanosti 2002-2011, Integrovaný portál ČSÚ

4.2 Podíl zaměstnaných cizinců na trhu práce

Tab. 8: Pracovní síla, počet zaměstnaných cizinců a podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice v letech 2001 až 2011 vždy k 31. 12.

rok	okres Frýdek-Místek			Moravskoslezský kraj			Česká republika		
	PS	cizinci	ciz/PS [%]	PS	cizinci	ciz/PS [%]	PS	cizinci	ciz/PS [%]
2001	105715	2315	2,2	623546	16781	2,7	5192006	167652	3,2
2002	110915	2105	1,9	637003	15606	2,4	5245663	161711	3,1
2003	111156	2480	2,2	631226	14746	2,3	5263144	168031	3,2
2004	111 499	2402	2,2	636 983	13975	2,2	5 381 866	173203	3,2
2005	115 731	2569	2,2	640 716	14017	2,2	5 419 285	218982	4,0
2006	115 219	2717	2,4	638 773	15380	2,4	5 495 811	250797	4,6
2007	107 717	2845	2,6	638 532	16343	2,6	5 544 625	309027	5,6
2008	107 740	3451	3,2	638 583	18675	2,9	5 621 070	361709	6,4
2009	106 647	3010	2,8	646 925	17243	2,7	5 708 580	318462	5,6
2010	106 288	3278	3,1	641 438	18185	2,8	5 712 497	306350	5,4
2011	106 971	4091	3,8	637 256	19428	3,0	5 709 218	310921	5,4

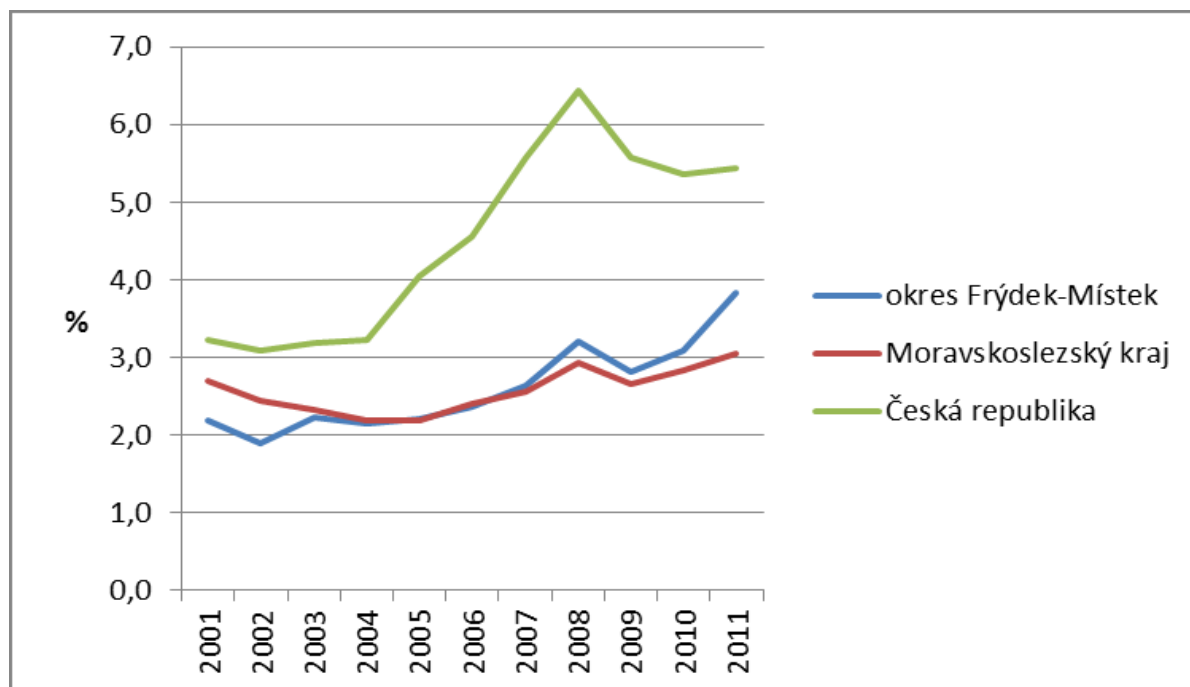
Zdroj: Bulletin No. 28 (2012), VÚPSV

Podíváme-li se na podíl zaměstnaných cizinců v moravskoslezském kraji, tak je mi až záhodou, že ve srovnání s celorepublikovými průměry dosahuje v některých letech skoro polovičních hodnot. Jasně největším lákadlem pro cizince jsou především velká města, a prim samozřejmě, jak v absolutních, tak v relativních číslech hraje bezesporu Praha, ale u moravskoslezského kraje, jakožto hraničního regionu s dobrou dostupností do Polska (největší hraniční přechod Český Těšín, II. železniční koridor), a na Slovensko (III. železniční koridor, nově opravená silnice E75), s orientací na zpracovatelský a těžební průmysl, který zaměstnává především nekvalifikovanou pracovní sílu (cizinci z „východu“), a existenci Ostravy (3.největší město v republice), bych očekával vyšší hodnoty na zaměstnanosti cizinců.

Graf vývoje počtu cizinců na pracovní síle v podstatě reaguje na nezaměstnanost v České republice. Vidíme, že do roku 2003 docházelo spíše k poklesu zaměstnanosti. Od roku 2004 dochází

však ke strmému růstu, který kulminoval v prosinci 2008 na rekordní úrovni 6,8 % v ČR. Z grafu je taktéž patrné, že ekonomická krize až tak neovlivnila zaměstnanost cizinců u nás. Např. index změny absolutního počtu zaměstnaných cizinců mezi lety 2011/2008 v okrese Frýdek – Místek, jen nepatrně poklesl, u Moravskoslezského kraje dokonce vzrostl. V celé ČR je už znatelnější pokles (o 15%). Počet zaměstnaných cizinců od roku 2010 však opět roste.

V roce 2011 pracovalo v okrese Frýdek – Místek cca 4000 cizinců. Největší část tvořili již tradičně slováci, kteří pracovali především v hutnictví, strojírenství a stavebnictví. Druhou nejpočetnější skupinou, zahrnující skoro 1000 osob, byli občané Polské republiky, ve velké míře zaměstnaní u OKD a.s. jako horníci. Zajímavostí, ale ne až tak překvapivou je, také zaměstnanost poláků jako duchovní. Třetí nejpočetnější skupinou byli Korejci, zaměstnaní převážně v průmyslové zóně v Nošovicích. Na rozdíl od slovaků a poláků, těchto skoro 200 korejců, je zaměstnáno určitě na vyšších pracovních pozicích. Poslední významnou část mezi cizinci tvořili obyvatelé Ukrajiny, zaměstnaní především na dole Paskov (ÚP, 2011).

Obr. 4: Podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice v letech 2001 – 2011 vždy k 31.12.

(Zdroj: Bulletin No. 28 (2012), VÚPSV)

Tab. 9: Indexy změn počtu zaměstnaných cizinců v okrese Frýdek – Místek, Moravskoslezském kraji a České republice mezi lety 2005/2002, 2008/2005 a 2011/2008 vždy k 31.12.

	index změny		
	2005/2002	2008/2005	2011/2008
okres F-M	122,04	93,10	99,29
MS kraj	89,82	133,23	104,03
ČR	135,42	165,18	85,96

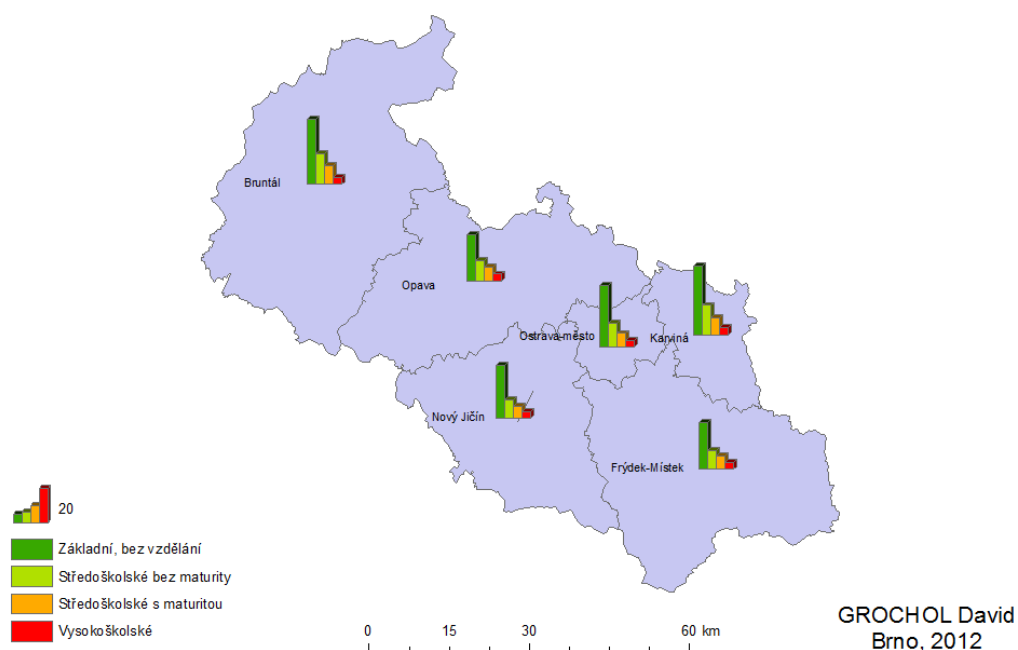
Zdroj: Bulletin No. 28 (2012), VÚPSV

4.3 Míra nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Můžeme tvrdit, že nezaměstnanost podle nejvyššího dosaženého vzdělání je jedním ze základních ukazatelů vyspělosti států a jeho jednotlivých regionů. V okrese Frýdek – Místek, stejně jako v ostatních okresech obecně platí, že čím vyšší je dosažené vzdělání tím nižší je míra nezaměstnanosti. V moravskoslezském kraji jsou nejvyšší míry nezaměstnanosti ve všech čtyřech kategoriích v okresech Bruntál a Karviná. V okrese Karviná dosahovali občané bez a se základním vzděláním skoro 40 %. Samozřejmě tato nezaměstnanost je ovlivněna celkovou nezaměstnaností, která je právě v okrese Karviná a Bruntál nejvyšší. U okresu Bruntál bych si to vysvětlil asi nedostatkem pracovních příležitostí, na Karvinsku spíše vysokým počtem nepřízpůsobivých obyvatel (romská menšina).

Podíváme-li se přímo na okres Frýdek – Místek, tak spolu s okresem Nový Jičín mají nejnižší nezaměstnanost jak u osob bez a se základním vzděláním, tak u osob se středoškolským bez maturity. Je to dáno větším množstvím pracovních příležitostí, právě pro nekvalifikovanou pracovní sílu, převážně v odvětvích zpracovatelského průmyslu. V okrese Frýdek – Místek byla dosažena také nízká hodnota u lidí se středoškolským vzděláním s maturitou (7,85 %), u vysokoškolského dokonce nejnižší v kraji (3,76 %), společně s okresem Ostrava – město (3,84 %).

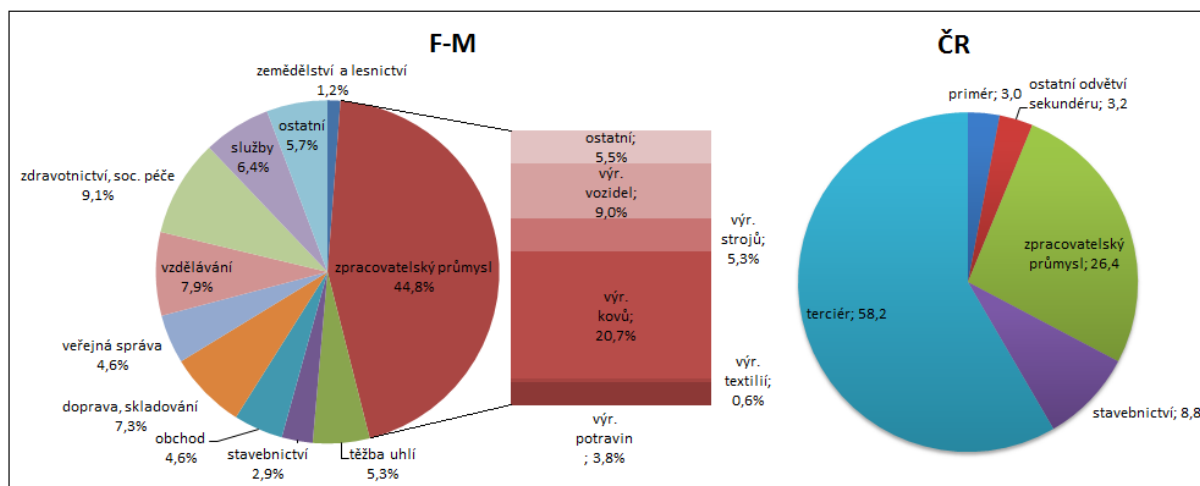
Míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Obr. 5: Míra nezaměstnanosti podle vzdělání v jednotlivých okresech Moravskoslezského kraje v roce 2011

(Zdroj: EA_VZDEL_OBEC_2011, IS MU)

4.4 Zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství

Obr. 6: Srovnání struktury zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích národního hospodářství okresu Frýdek – Místek a České republiky v roce 2011

(zdroj: odvětví činnosti zaměstnaných v NH, ČSÚ, ÚP, 2011)

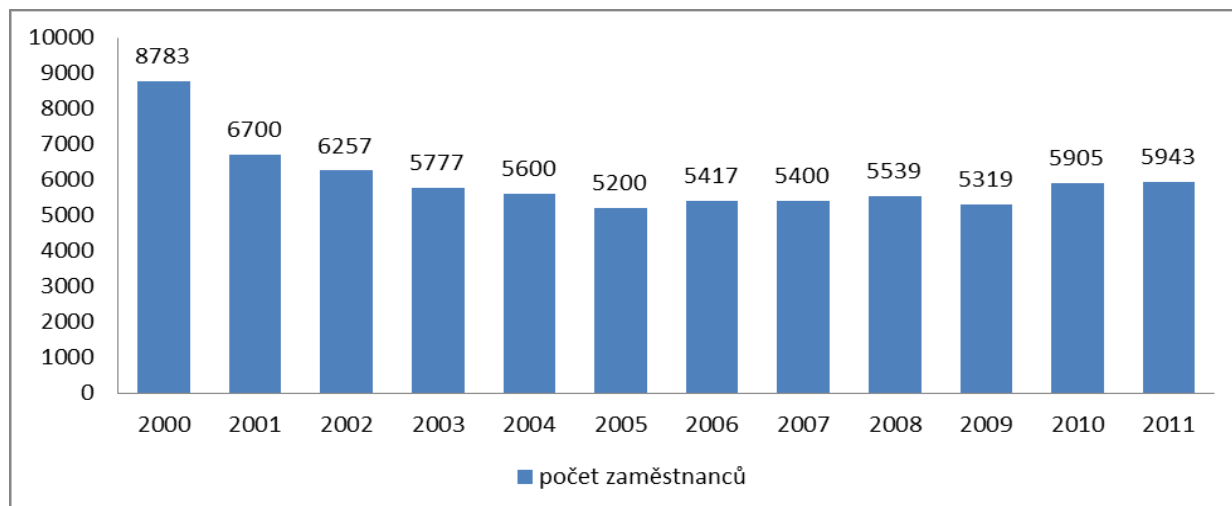
Stejně jako míra nezaměstnanosti podle vzdělání, tak i zaměstnanost v jednotlivých odvětvích národního hospodářství vypovídá o vyspělosti států, resp. vyspělosti jednotlivých regionů. Od roku 1999 došlo v České republice k poklesu primárního a sekundárního sektoru na úkor terciéru. V okrese Frýdek – Místek se však struktura zaměstnanosti vyvíjela jinak. V primárním bylo v roce 1999 zaměstnáno 4,5 % ekonomicky aktivních, v roce 2011 už jen 1,2 %. Za posledních dvanáct let na rozdíl od drtivé většiny ostatních okresů mírně poklesla také zaměstnanost v terciéru, ze 47,5 % na 45,6 %. Nejvyšší zaměstnanost v terciéru pak byla ve zdravotnictví a sociální péči (4529 zaměstnanců), vzdělávání (3900) a dopravě a skladování s 3632 zaměstnanci. Naopak zaměstnanost v sekundárním sektoru na úkor výše zmíněných vzrostla. Především pak byl dominantní zpracovatelský průmysl, ve kterém v roce 2011 pracovalo 44,8 % ekonomicky aktivních osob, což je o 18 % více jak celorepublikový průměr. Ze zpracovatelského průmyslu pak byl samozřejmě nejvýznamnější hutnický (10 243 zaměstnanců) a strojírenský průmysl (7083 zaměstnanců).

Naprostá dominance hutnického a strojírenského průmyslu v okrese Frýdek – Místek dokládá tab. 10. Z osmi největších průmyslových podniků je hned sedm činných v těchto oborech. Jediný Slezan, s 1869 zaměstnanci v roce 2010, je zaměřený na textilní průmysl. Tato frýdecko – místecká firma, s bohatou tradicí, je však v nynější době v konkurzu. Za posledních dvanáct let byl největší nárůst zaměstnanců zaznamenán ve strojírenském průmyslu, zároveň se také strojírenství stalo tahounem ekonomiky v okrese, především pak největší průmyslová zóna v okrese – Nošovice (cca 260 ha). Přímo v Nošovicích také sídlí jeden z největších pivovarů v české republice – pivovar Radegast se 400 zaměstnanci v roce 2009. Největším zaměstnavatelem v okrese však zůstávají Třinecké železárny, které se na celkové výrobě oceli v České republice podílejí z více jak jedné třetiny. V roce 2011 zde pracovalo 5943 zaměstnanců, což kromě roku 2010 je nejvyšší hodnota od roku 2002.

Tab. 10: Osm největších průmyslových firem podle počtu pracovníků v okrese Frýdek – Místek v roce 2011

firma	obec	obor činnosti	počet pracovníků
TŘINECKÉ ŽELEZÁRNY, a. s.	Třinec	Hutnický průmysl	5943
Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o.	Nošovice	Strojírenský průmysl	2533
SLEZAN Frýdek-Místek a.s.	Frýdek - Místek	Textilní průmysl	1869 (2010)
STROJÍRNY TŘINEC, a.s.	Třinec	Strojírenský průmysl	932
D 5, akcivá společnost, Třinec	Třinec	Stavebnictví a strojírenský průmysl	732 (2010)
ArcelorMittal Frýdek-Místek a.s.	Frýdek - Místek	Hutnický průmysl	713
Sochorová válcovna TŽ, a.s.	Třinec	Strojírenský průmysl	710
Slévárny Třinec a.s.	Třinec	Hutnický průmysl	685 (2010)

Zdroj: On-line databáze firem, HBI

Obr. 7: Vývoj počtu zaměstnanců v největší průmyslové firmě, okresu Frýdek – Místek, Třinecké železářny, a.s. v letech 2000 – 2011

(Zdroj: On-line databáze firem, HBI)

5 Závěr

Tato seminární práce se zabývala analýzou trhu práce v okrese Frýdek – Místek po roce 1989. Frýdecko – Místecko mělo před rokem 1989 významnou dominanci v těžkém průmyslu, proto ji polistopadové události roku 1989 poměrně silně ovlivnily. Typická přezaměstnanost za minulého režimu skončila se změnou centrálně plánované ekonomiky v ekonomiku tržní. Devadesátá léta tak byla spojena především s růstem nezaměstnanosti a poklesem zaměstnanosti. Především pak velmi rostla nezaměstnanost v okrese Frýdek – Místek, kde byli nejvýznamnější odvětví těžební a hutnický průmysl. Dokládají to nadprůměrné hodnoty míry nezaměstnanosti vzhledem k průměrům České republiky v devadesátých letech. Další změna nastala v počtu zaměstnanců jednotlivých sektorů národního hospodářství. Velké průmyslové podniky propouštěly a naopak se zvedal počet zaměstnanců v terciéru. Tento trend však byl pozorovatelný ve všech okresech České republiky a tedy

okres Frýdek – Místek nebyl výjimkou. Situace se začala zlepšovat, až na počátku nového století. Podniky se po ztrátě východních trhu začaly orientovat především na Německo a další západní trhy. Začalo opět přibývat zakázek a firmy mohly zvýšit objem výroby. To se pozitivně podepsalo na míře nezaměstnanosti, která od roku 2003 začala postupně klesat. Restrukturalizace podniků proběhla vesměs úspěšně a především u největšího zaměstnavatele okresu Třineckých železáren došlo k zastavení poklesu pracovníků. Míra nezaměstnanosti se v okrese Frýdek - Místek v posledních dvou letech dokonce dostala pod celorepublikový průměr. V porovnání s okresy moravskoslezského kraje si vede v jednotlivých ukazatelích nezaměstnanosti nejlépe. Okresu také domohl příliv zahraničního kapitálu a konkrétně výstavba průmyslové zóny Nošovice, kde působí největší zahraniční investor v Moravskoslezském kraji. Strojírenský průmysl nahradil kdysi důležitou těžbu uhlí a společně s hutnickým průmyslem tak udržují nejnižší míru nezaměstnanosti okresu v kraji. Především pak města Třinec a Frýdek – Místek se na tomto nejvíce podílejí. Můžeme tedy říct, že situace na trhu práce je v tomto okrese více než dobrá.

Seznam použité literatury:

- ČSÚ [on-line] – Časové řady [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné na WWW:
< http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/casove_rady_regionalni>.
- ČSÚ [on-line] – Charakteristika okresu Frýdek - Místek [cit. 14. 1. 2013]. Dostupné na WWW:
< http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_frydek_mistek>.
- ČSÚ (1996, 1999): *Okresy České republiky v roce 1996, 1999*. Český statistický úřad, Praha.
- ČSÚ [on-line] – Okres Frýdek – Místek v mapách a kartogramech [cit. 14. 1. 2013]. Dostupné na WWW:
<[http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_frydek_mistek_k_1_1_2008/\\$File/Fr%C3%BDdek-M%C3%ADstek.gif](http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_frydek_mistek_k_1_1_2008/$File/Fr%C3%BDdek-M%C3%ADstek.gif)>.
- ČSÚ [on-line] – Trh práce v ČR 1993-2011: Odvětví činnosti zaměstnaných v NH [cit. 31. 1. 2013]. Dostupné na WWW: < http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-20400>.
- HBI [on-line] – On – line databáze firem [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné na WWW: < <http://www.hbi.cz/index.php?Lang=cs>>.
- Integrovaný portál MPSV [on-line] – Čtvrtletní statistika nezaměstnanosti za rok 2002 - 2011 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné na WWW: < <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>>.
- Integrovaný portál MPSV [on-line] – Měsíční statistika nezaměstnanosti za rok 2000 - 2011 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné na WWW: < <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>>.
- IS MU [on-line] – Studijní materiály předmětu PŘF: Z0027 [cit. 29. 1. 2013]. Dostupné na WWW: <<https://is.muni.cz/auth/el/1431/podzim2012/Z0027/op/?studium=630881>>.
- KOTÝNKOVÁ, M. (2006): *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Oeconomia, 1. vyd., Praha, 256 s.
- OKD [on-line] – oficiální stránky firmy [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.okd.cz/cs/o-nas/strucna-historie-okd/okd-po-roce-1990>>.

ŠKROB, J. (1998): *Geografická analýza trhu práce v okrese Frýdek-Místek*. Diplomová práce, Geografický ústav, PŘF, MU, Brno, 87 s.

TOUŠEK, V., VANČURA, M. (1996): *Aktuální problémy ČR. Díl 1, část 1, Průmysl*. Scholaforum, Ostrava, 27 s.

TRZ [on-line] – Historie Třineckých železáren [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.trz.cz/oskd/3DF919F67D591E19C12578D500259B35>>.

ÚŘAD PRÁCE ČR [on-line] – Situace na trhu práce v okrese Frýdek – Místek v roce 2011 [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/frydek-mistek/analyzy/2011rok.pdf>>.

VAŠKOVÁ, L. (1995): *Transformace ekonomiky okresů Frýdek-Místek a Vsetín: (srovnávací geografická analýza)*. Diplomová práce, Geografický ústav, PŘF, MU, Brno, 84 s.

VÚPSV [on-line] – Mezinárodní pracovní migrace v ČR Bulletin č. 28 (2012) [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/B28-MPMc.pdf>>.

ŽILAVÁ, V. (2011): *Vliv automobilové firmy Hyundai na situaci na trhu práce Frýdecko-Místecka*. Bakalářská práce, Geografický ústav, PŘF, MU, Brno, 61 s.